

U SUSRET NOVOM ZAKONU

Dejan Đurović

Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge

Sadržaj: *Važeći Zakon o poštanskim uslugama, usvojen je 2005. godine i za to vreme bio je u izvesnom smislu revolucionaran. Oslanjao se na Direktivu iz 1997. godine čime su otvorena vrata liberalizacije poštanskog tržišta, a predviđeno je formiranje Regulatorne agencije (5 godina posle). U međuvremenu smo imali dve izmene i dopune važećeg Zakona koji nisu otvorile put ka slobodnom, otvorenom tržištu poštanskih usluga. Novi Zakon je, u skladu sa zvaničnom politikom Vlade, neophodan kako bi se trasirao put ka potpunoj liberalizaciji poštanskog tržišta i kako bi se, polako ali sigurno u ovoj oblasti, u potpunosti uskladili sa pravnim okvirom Evropske Unije.*

Ključne reči: *univerzalna poštanska usluga, javni poštanski operator, pismonosne pošiljke, kvalitet, troškovi, poštarine*

Novi Zakon kojim će se regulisati poštanska delatnost, u skladu sa Strategijom razvoja poštanskih usluga Republike Srbije za period 2013-2016. godina, trebalo bi da bude usvojen do kraja 2014. godine, a u vreme pisanja ovog teksta, a to je kraj septembra 2014. godine, još uvek nije formirana ni radna grupa za njegovu izradu. Iz Akcionog plana za realizaciju Strategije predviđene su aktivnosti koje su uskoj vezi sa donošenjem Zakona. Aktivnosti počinju sa donošenja Opšteg akta o pristupu mreži, utvrđivanjem načina finansiranja univerzalne poštanske usluge, korporatizacijom javnog poštanskog operatora, implementacijom standarda kvaliteta i donošenja odluke o smanjenju limita rezervisanog područja na 50 grama itd. Za sada zakonski osnov za obavljanje poštanske delatnosti u našoj zemlji su važeći Zakon o poštanskim uslugama i Zakon o potvrđivanju akata Svetskog poštanskog saveza (UPU) sa Kongresa u Dohi usvojen u Narodnoj skupštini septembra 2014. godine. Sve aktivnosti vezane za donošenje novog Zakona i već pomenutih aktivnosti iz Akcionog plana, verovatno će početi u toku 2015. godine.

Šta novi Zakon treba da sadrži i nije teško predvideti imajući u vidu početak pregovora za prijem Republike Srbije u članstvo EU. To je poštovanje do sada donetih Direktive EU iz poštanske oblasti i put do potpune liberalizacije poštanskog tržišta u našoj zemlji. Da bi se tržište liberalizovalo, po mom mišljenju postepeno, neophodno ga je prethodno urediti, ali i zakonskim rešenjima omogućiti brzu i efikasnu reakciju nadležnih organa u slučajevima kršenja zakona, sa posebnim osvrtom na iskustva koja smo u ovih nekoliko prethodnih godina imali.

Da bi liberalizacija bar mogla otpočeti neophodno je u novom Zakonu predvideti da Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge ili neko drugi

doneše Pravilnik o pristupu mreži javnog poštanskog operatora. U vreme pisanja ovog teksta, na javnoj diskusiji je Nacrt pomenutog pravilnika koji mora poštovati odredbe još uvek važećeg Zakona o poštanskim uslugama i teško da se nešto može uraditi u sadašnjim uslovima, jer smernica o tome šta se podrazumeva pod pristupom mreži, nema. Da li će, kako će i na koji način će ovaj podzakonski akt sada usvojiti novoformirana Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge videćemo uskoro. Radi se o izuzetno osetljivom području jer po prvi put drugi poštanski operatori ili bolje rečeno konkurencija ulaze u “dvorište” javnog poštanskog operatora. Zainteresovanost konkurencije za pristup mreži javnog operatora polako će, ali sigurno, rasti kako se rezervisani servis bude smanjivao sve do momenta potpune liberalizacije poštanskog tržišta kada će zainteresovanost biti najviša. Potpuna liberalizacija bi trebalo da omogućiti konkurenciju na tržištu i poboljšanje sveukupnog kvaliteta u obavljanju poštanskih usluga. Ovde moram pomenuti da će se konkurencija, bilo da se radi o poštanskim operatorima ili nekim novim malim preduzećima, fokusirati na pismonosne pošiljke i velike korisnike koji su im ekonomski interesantni, posebno ako to rade u velikim gradskim sredinama. Ovde se nameće i pitanje o jedinstvenoj poštadini za sve pismonosne pošiljke, za sve korisnike, na teritoriji cele države i sa propisanim kvalitetom. Sa druge strane prihodi od velikih korisnika su javnom operatoru veoma značajni jer se njima pokrivaju gubici od pružanja usluga u neatraktivnim segmentima i ruralnim sredinama.

Novi Zakon će definisati po kom sistemu će se ubuduće obavljati prijem pismonosnih pošiljaka. Kao što je poznato postoje dva sistema i to tradicionalni baziran na sadržini pošiljaka i sistem “novijeg” datuma baziranog na brzini prenosa. Od Kongresa u Dohi postoji i treća klasifikacije bazirana na formatu pismonosnih pošiljaka sa podelom na mala pisma, velika pisma i glomazna pisma.

U ovom tekstu pod “prenosom” podrazumevam sve faze u obavljanju poštanskih usluga: prijem, prerada, prevoz i uručenje. Ima još jedna podela po fazama koja se u svetu još uvek koristi i koja ima 5 faza, a to su: prijem, prerada u polazu, prevoz, prerada u dolazu i uručenje. Mislim da je ova druga podela po fazama mnogo primerenija posebno kada se budu određivale cene pojedinih faza na osnovu Metodologije formiranja cena za univerzalnu poštansku uslugu, a biće značajna za obračun troškova, utvrđivanje profitabilnosti jedinica poštanske mreže i određivanja „popusta“ korisnicima Pristupa poštanskoj mreži javnog poštanskog operatora.

Podela pismonosnih pošiljaka na prioritetne i neprioritetne odnosno po sistemu baziranom na brzini prenosa pismonosnih pošiljaka stupio je na snagu 01.01.1996. godine (Kongres UPU u Seulu). Države članice odn. njihovi javni poštanski operatori od tog vremena imali su mogućnost izbora sistema po kojem će vršiti prijem pismonosnih pošiljaka i sasvim je normalno da zemlje koje su to i predložile, prihvate novi sistem koji za neke nije ni bio nov, ali se drugačije zvao. Većina zemalja u svetu ipak je ostala na tradicionalnom sistemu baziranom na sadržini koji i mi dan danas koristimo. Kada je o EU reč, zastupljeni su i jedan i drugi sistem, koji su zbog njihovih interesa i zbog još mnogo čega trebali biti usklađeni i bilo je neophodno naći neko “rešenje” koje bi bilo lako prihvatljivo za sve. Kao prvo, između zemalja EU nema carinskih barijera kada je o pismonosnim pošiljkama reč. Za prevoz koriste gde god je to moguće pretežno drum ili voz. Naravno, koristi se avionski prevoz, ali u manjoj meri i na većim rastojanjima. Veoma bitna stavka u svemu ovome je kvalitet obavljanja univerzalne poštanske usluge jer u svim zemljama, pa i kod nas, pismonosne usluge su osnovni deo univerzalne usluge. Kako uklopiti ta dva sistema, kako meriti kvalitet - jer na neki način ima veze i sa terminalnim

troškovima, naplaćivanje posebne ili dopunske poštarine za “avionski” prevoz, a pisma idu površinski itd?

Pomenuto “rešenje” između dva sistema veoma je jednostavno. Zemlje EU kojima je sistem baziran na sadržini pismonosnih pošiljaka, umesto plave tradicionalne nalepnice **Par avion**, lepe plavu nalepnicu **Priority/Par avion** za “međunarodni saobraćaj”. Za zemlje EU “međunarodni” poštanski saobraćaj je širi pojam od onog koji oni koriste, naravno primereno jer se radi o jedinstvenom tržištu i naziv za ovaj promet je cross border ili prekogranični.

Merenje kvaliteta za zemlje EU i EFTA (European Free Trade Area), ali i za SAD, Kanadu, Australiju i Novi Zeland obavlja se po sistemu koji je razvila Međunarodna poštanska korporacija (International Postal Corporation - IPC) sa sedištem u Briselu, i kako piše na njihovom zvaničnom sajtu, uručuju godišnje 80% ukupnog svetskog prometa pisama ili oko 336 milijardi u komadima. Sistem je nazvan UNEX™ i radi se o kontinuiranom merenju rokova prenosa prioriternih pisama i pisama prve klase. Termin pisma prve i druge klase poznat je mnogo pre nego termin prioriterna i neprioritetna i koriste ga u unutrašnjem saobraćaju npr. V. Britanija i Finska.

Kod sistema UNEX™ tačno je definisano da test pisma koja se koriste za merenje rokova prenosa moraju na sebi imati plavu nalepnicu Priority/Par avion. Ovo je razlog zašto su zemlje članice EU kod kojih je još uvek zastupljen sistem baziran na sadržini, plavu nalepnicu Par avion zamenile takođe plavom nalepnicom Priority/Par avion i tako se uključile u merenje kvaliteta koje je u zemljama EU obavezno i to po standardu EN 13850.

Srbije nije jedina zemlja koja nije članica EU i IPC i koja učestvuje u merenju kvaliteta prenosa pismonosnih pošiljaka po sistemu UNEX™. Naš važeći Zakon, jasno određuje da se u Srbiji koristi sistem baziran na sadržini pošiljke i da budem u skladu sa ovim tekstom, javni poštanski operator za sada, koristi onu plavu nalepnicu sa tradicionalnom oznakom Par avion. Po mom mišljenju, u novom Zakonu sistem prijema pismonosnih pošiljaka koji je baziran na sadržini nije potrebno menjati. Postoje jednostavna rešenja kako za unutrašnji tako i za međunarodni poštanski saobraćaj. U unutrašnjem saobraćaju Srbija nema avio linije i sve poštanske pošiljke se prevoze drumom. Kao što su to uradile još neke poštanske uprave sve pismonosne pošiljke, ako ne postoji podela na prioritete i neprioritete odn. prve i druge klase, smatraju se pismonosne pošiljke sa najbržim stepenom prenosa. Za međunarodni saobraćaj takođe postoji jednostavno rešenje, a to je da se umesto plave nalepnice Par avion lepi nalepnica Priority/Par avion. Ova izmena je i sada u ingerenciji javnog operatora i problemi koje mogu nastati ako korisnik ili neko drugi traži zašto se naplaćuje ili zašto mu je naplaćena posebna ili dopunska usluga “avionom” za zemlje gde Pošta Srbije ima samo drumsku prevoz i razmenu, je rešen jer ima i oznaku Priority. Korisnicima se tada može lakše objasniti da plava nalepnica znači da pismonosna pošiljka sa tom oznakom ima prednost u preradi, prevozu i uručenju, kako u polaznoj, tako i u tranzitnoj i u odredišnoj zemlji.

Trendovi pokazuju, posebno u zemljama članicama IPC, kontinuirani godišnji pad broja običnih pismonosnih pošiljaka, posebno “poslovnih”, a onda da ne govorimo o pošiljkama koje šalju fizička lica. Postavite sami sebi pitanje kada ste poslednji put napisali pismo ili poslali čestitku za Novu godinu ili nekome nešto čestitali pismom, dopisnicom ili razglednicom ili se javili sa letovanja/zimovanja? Već se postavlja pitanje kako se ponašati u situaciji kada imate obavezu obavljanja univerzalne poštanske usluge najmanje 5 puta nedeljno na celoj teritoriji, po pristupačnim cenama i po propisanom kvalitetu. Da li korisnici uopšte takav kvalitet jer svi znamo šta dobijamo u kućnim sandučićima. Kako

smanjiti troškove poštanske mreže sve sa resursima i ljudima koji rade, u poziciji kada poštanske torbe budu sve praznije? Na liberalizovanom tržištu, niko nije zainteresovan da se bavi univerzalnom uslugom i da ima gubitke. Svi su zainteresovani za gradove, a ostalo neka radi neko drugi kome je država to nametnula!? Negde gubitke država pokriva iz budžeta, negde iz rezervisanog dela univerzalne usluge, negde iz profitabilnih usluga, a negde iz fondova formiranih u tu namenu. Po važećem Zakonu, postoje rezervisane poštanske usluge koje bi trebalo da pokriju gubitke u obavljanju univerzalne poštanske usluge. Broj od 1500 jedinica poštanske mreže u Srbiji je značajno veći od broja potrebnih za obavljanje samo univerzalne poštanske usluge i on se održava i iz drugih razloga, a radi se o profitabilnim uslugama, kako poštanskim tako i nepoštanskim pre svega finansijskim mada je teško u današnje vreme zatvoriti jedinicu poštanske mreže posebno u ruralnim sredinama.

Novi Zakon mora posebno voditi računa o opsegu univerzalne poštanske usluge. Ima zemalja u EU koje pored klasičnih poštanskih usluga pod univerzalnom poštanskom uslugom podrazumevaju i isplatu penzija na kućnoj adresi (Češka, Poljska i Belgija) i plaćanje komunalnih računa (Belgija i Austrija). Takođe, postavlja se pitanje da li da se univerzalna poštanska usluga odnosi samo na fizička lica ili još na nekoga jer je ova usluga proglašena uslugom od opšteg interesa ili na sve korisnike? Ako hoćemo da budemo u skladu sa Direktivama EU, u opsegu univerzalne poštanske usluge moraju biti pisma i paketi. Sve usluge supstitui klasičnim poštanskim uslugama, uključujući i uputnice, treba da budu u delu ostalih poštanskih usluga ili tzv. komercijalnih. Kada je isplata penzija na kućnoj adresi i fizičko plaćanje komunalnih računa u pitanju nije teško predvideti da će isplata penzija sve više i više ići preko tekućih računa poslovnih banaka, dakle sve manje i manje na kućnu adresu, a plaćanje komunalnih računa elektronskim putem je u porastu naravno i među „poštarima“. Čak se i komunalni računi i računi telekomunikacionih kompanija sve više dostavljaju elektronskim putem umesto dosadašnjeg načina, klasičnim pismom. Za ove dve nepoštanske usluge, a ima još dosta usluga koje se mogu obavljati na šalterima pošta, mišljenja sam da ne treba da budu deo univerzalne poštanske usluge s tim da se poštanska mreža kojom javni poštanski operator raspolaze može i mora iskoristiti kao velika prednost u pružanju drugih nepoštanskih usluga.

Da se vratimo univerzalnoj poštanskoj usluzi. Jedna od zemalja članica IPC se “odvažila” i sa puno argumenata predložila u januaru 2013. godine Vladi svoje zemlje odn. Ministarstvu za komunikacije i informacione tehnologije promene u obavljanju obavezne univerzalne poštanske usluge na svojoj teritoriji. Reč je o Novom Zelandu odn. javnom poštanskom operatoru te zemlje, koji su izradili studiju, uputili je Vladi i tražili preispitivanje Sporazuma o razumevanju potpisanog između Vlade i Pošte Novog Zelanda. Naime, prateći broj primljenih pismonosnih pošiljaka došli su do podataka da su sa 1,1 milijarde pisama na godišnjem nivou, koliko su imali u 2002. godini došli na 835 miliona u 2011/12 godini. Njihovo predviđanje je da će se trend pada nastaviti i u narednim godinama i da će 2016/17 doći na nivo od 627 miliona pisama. Značajan pad prometa, a samim tim i prihoda za ovu poštansku organizaciju koja je mnogo toga uložila u obavljanje univerzalne poštanske usluge, a da ne pominjem svu opremu, centre prerade, broj zaposlenih u preradi, prevozu i posebno na dostavi. Smanjenje od 40% pismonosnih pošiljaka rezultira potrebom za značajno manjim brojem poštaru na terenu, mogućim otpuštanjima i smanjenjem troškova radne snage, a da ne govorim o prihodu. Glavni razlog koji se pominje, a odnosi se na pad pismonosnih usluga, su **novе informacione tehnologije**. Ništa novo i ništa zapanjujuće, ali veoma bolno, istinito i još stavljeno na

paper. U studiji se navodi da je pad značajan i u međunarodnom pismonosnom poštanskom saobraćaju.

U cilju smanjenja troškova, predlog Pošte Novi Zeland bio je da se u gradskim i ruralnim sredinama obavezno obavljanje univerzalne poštanske usluge smanji sa 5 na 3 puta nedeljno kako bi se smanjili, pre svega troškovi mreže. Dogovoreno je da se polovinom 2015. godine počne sa novim načinom obavljanja univerzalne poštanske usluge po principu 3 puta nedeljno u gradskim sredinama odn. 5 puta nedeljno u ruralnim sredinama ili na dostavu će se u gradskim sredinama ići 3 puta nedeljno, a u ruralnim sredinama 5 puta. Očigledno je da je ovaj dogovor bio stvar kompromisa, a moje mišljenje je da nije daleko dan kada će se i u ruralnim sredinama krenuti sa dostavom najviše 3 puta nedeljno, ako se ovaj projekat pokaže kao dobar i isplativ za Poštu Novi Zeland. Ako povežemo sve do sada napisano u ovom tekstu možemo zaključiti, da ako se ovaj projekat pokaže kao opravdan i sa dobrim rezultatima, rokovi prenosa pismonosnih pošiljaka će se sa sadašnjih D+1 vratiti na D+2 i D+3, a moguće je vraćanje na staru podelu koja je još uvek kod nas u upotrebi na uža, šira i najšira dostavna područja.

Kako ovo nije poznato od juče, i kako su u zemljama članicama IPC svesni činjenice da nove informacije tehnologije uzimaju danak sa sve manje i manje poslovnih pisama, pisama sa računima i poreskim rešenjima itd. nije teško zaključiti kako će se to odraziti na nešto o čemu se danas toliko priča i insistira u našoj zemlji, a to je merenje kvaliteta kako u unutrašnjem tako i u međunarodnom poštanskom saobraćaju, uz poštovanje standarda i procedura.

Ono što korisnici poštanskih usluga od poštanskih operatora sve više traže i zahtevaju su garantovani rokovi uručenja. Korisnici sve više zahtevaju pouzdanu i bezbednu uslugu, posebno rukovanje sa pošiljkama i potpis primaoca prilikom uručenja, kako u unutrašnjem tako i u međunarodnom saobraćaju. Postoji mogućnost za razmenu elektronskih podataka za registrovane poštanske pošiljke i treba je koristiti u većoj meri. Korisnici zahtevaju podatke o statusu svojih pošiljaka za koje su platili posebnu poštarinu. Razvoj e- commerce je u značajnom porastu i korisnici od poštanskih operatora očekuju s pravom veću pažnju. Doći će i do rasta broja reklamacija, a sa pouzdanim T&T sistemom veliki deo problema biće rešen na jednostavan način.

UMESTO ZAKLJUČKA

Iz ovoga treba izvući zaključak, a to je da je možda najbolje da ne žurimo sa novim Zakonom i da vidimo šta nam donosi naredna godina. U novom Zakonu, pre svega, moramo voditi računa o obavezama koje budemo nametali javnom poštanskom operatoru kao nekom ko ima obavezu obavljanja univerzalne poštanske usluge. Ovdje posebno mislim na standarde kvaliteta i potencijalno merenje po standardu EN 13850. Da li je realno očekivati da će jedini obavezujući poštanski standard EN 13850 u EU biti prvi koji će biti drastično izmenjen ili čak ukinut, a da mi baš sada krenemo u taj proces? Za nas nije obavezujući jer nismo zemlja članica EU, ali biće obaveza ako to bude obaveza koja proizilazi iz Zakona. Moje mišljenje je da će, do našeg ulaska u EU, doći do značajnih izmena ovog standarda jer se smanjuje broj neregistrovanih pismonosnih pošiljaka. Sa druge strane imamo slučaj Pošte Novi Zeland koji će, uveren sam, dokazati sasvim nešto drugo. Još nešto sam u tekstu pomenuo, a to je zainteresovanost i potreba korisnika poštanskih usluga za garantovanim rokovima prenosa. Da li će izmene standarda ići u tom pravcu?

Da li je neophodno promeniti sistem kod prijema pismonosnih pošiljaka ili koristiti jednostavno "rešenje"? U akatima UPU sve odiše podelom na prioritetne i neprioritetne, ali nema ni priče ni predloga da se postojeći sistem prijema pošiljaka po sadržini ukida, a jedan od razloga su već pomenuta jednostavna rešenja i ona se podrazumevaju, čak i u aktima UPU.

Svi znamo da je teško menjati Zakon i s tim u vezi treba dobro razmisliti šta Regulatornoj agenciji za elektronske komunikacije i poštanske usluge treba dati u nadležnost da, uz obrazloženje i saglasnost Vlade, može menjati u Zakonu. Za sada, agencija može smanjivati gramažu za rezervisane poštanske usluge, uz saglasnost Vlade, što po važećem Zakonu praktično ništa ne znači, jer javni operator ima faktički monopol nad univerzalnom poštanskom uslugom.

Da li da se u novom Zakonu odmah ide sa predlogom da se tri puta nedeljno vrši dostava pošiljaka iz domena univerzalne usluge za unutrašnji saobraćaj? Koje usluge ulaze u univerzalnu poštansku uslugu i da li će biti samo poštanske? Kako će se finansirati obavljanje univerzalne poštanske usluge? Koje će poštanske usluge biti rezervisane za javnog poštanskog operatora i do kada? Kako će se i na koji način liberalizovati tržište poštanskih usluga u Srbiji? Da li da to bude postepena liberalizacija, da li čekati prijem u EU i do tada koristiti iskustva naših komšija i pripremati se za to? Sve su ovo pitanja koje novi Zakon treba da reši, a tu ćemo imati i uticaj Brisela za poštovanje Direktiva EU kada već idemo u tom pravcu. Mnogo toga se u poslednjih godinu dana promenilo tako da se svi moramo tome prilagođavati.

Da li menjati naziv novog Zakona ili da ostane stari naziv? Zakon o pošti pre svega, po mom mišljenju, treba da bude znatno kraći, da sadrži osnovna načela u oblasti funkcionisanja poštanskog saobraćaja od kojih je najveći deo i obuhvaćen važećim Zakonom. Ono što ne bi tada trebalo da bude sastavni deo novog Zakona o pošti su npr. poglavlja o poštanskim pošiljkama, delovi koja se odnose na odgovornosti i naknade štete kao i o reklamacijama i potraživanjima korisnika. Ova poglavlja bi se definisala Opštim uslovima za obavljanje poštanskim uslugama i drugim podzakonskim aktima i naravno menjala mnogo jednostavnije nego do sada. Neka su definisana drugim zakonima poput sudskih pismena i punomoćja. Ako se sve bude radilo na način kako je to da sada bio slučaj, počev od Zakona o PTT uslugama Jugoslavije pa preko važećeg Zakona, onda je pravi naziv, stari naziv, Zakon o poštanskim uslugama.

Novi Zakon mora predvideti i neke nove sankcije kako za poštanske operatore ili neke organizacije koje kao „ne poznaju propise“ a krše ih, tako i za velike korisnike koji poštanske usluge obavljaju sa poštanskim operatorima koji ili nemaju dozvolu za obavljanje baš tih usluga, ili obavljaju sa onima kojima je dozvola oduzeta ili dozvolu uopšte nemaju, a hteli bi da rade veoma lukrativne poslove i to na ograničenoj teritoriji.

Moram pomenuti i cene poštanskih usluga odnosno poštarine. Tu pre svega mislim na određivanje cena za univerzalnu poštansku uslugu u skladu sa već donesenom Metodologijom za formiranje cena za univerzalnu poštansku uslugu. Bitno je da se već doneta metodologija u potpunosti primeni i da javni poštanski operator dođe do stvarnih troškova u obavljanju univerzalne usluge po fazama, troškova poštanske mreže i naravno "pristupačnih cena". Pristupačna cena korisnicima je samo ona koju korisnici mogu da plate, ali troškovi su troškovi, i o tome Vlada, koja vodi i socijalnu politiku, mora da vodi računa i da javnom operatoru nadoknadi eventualne gubitke, s tim da ti gubici moraju biti dokumentovani i dokazani, korišćenjem već pomenute metodologije ili nove metodologije koja će se morati doneti kako se budemo približavali EU i kako budemo bliži liberalizaciji

tržišta. Na cene poštanskih usluga utiču sve promene u društvu, a Metodologija je živa stvar koja se mora konstantno pratiti i po potrebi dopunjavati. U troškove za obavljanje univerzalne poštanske usluge ulaze i troškovi merenja kvaliteta. Merenje kvaliteta na način kako se to radi u EU je, po mom mišljenju posebno kada to od javnog operatora čak ni korisnici ne traže i niko ne zahteva, je nepotrebno i skupo.

Kada već govorimo o poštarinama moramo voditi računa i o tome da je teško očekivati da će država nadoknaditi nastali gubitak javnog poštanskog operatora za obavljanje univerzalne poštanske usluge, čak i ako se to dokaže i dokumentuje, jer su obaveze države iz budžeta uvek namiruju po prioritetu, a novca nikada dovoljno. Od javnog operatora se još uvek očekuje da popunjava budžet!

Da li nešto treba menjati u novom Zakonu, kada su poštarine u pitanju? Da li treba predvideti nekakav automatizam kod određivanja poštarina za rezervisane poštanske usluge, ako one i dalje budu vid za pokrivanja gubitaka u obavljanju univerzalne poštanske usluge. Da li da se poštarine za rezervisanu poštansku uslugu jednom godišnje obavezno usklađuje sa pomenutom metodologijom i/ili prate porast troškova života ili neki drugi relevantan podatak.

Novi Zakon takođe mora voditi računa i o nadležnostima agencije i nadležnog ministarstva. O tome će svakako voditi računa i EU jer taj zakon mora proći i kroz njihov filter. Naravno da mora postojati saradnja nadležnog ministarstva i agencije, ali mora se jasno staviti na papir šta je čija nadležnost, ali i odgovornost. Da li da npr. opseg univerzalne usluge bude definisan opštim uslovima za obavljanje poštanskih usluga ili da bude definisan Zakonom s tim da Regulatorna agencija može menjati opseg univerzalne usluge uz saglasnost Vlade Republike Srbije? Jedna studija Svetskog poštanskog saveza kaže da je u 85% poštanskih uprava koje su odgovorile na upitnik, opseg univerzalne usluge definisan je Zakonom koji obavezuje svakoga, pa i samu vlast. Da li Plan izdavanja poštanskih maraka i vrednosnica i motive redovnih izdanja poštanskih maraka i vrednosnica treba da radi javni poštanski operator, nadležno ministarstvo ili agencija? Mislim da treba javni poštanski operator jer "motive" moraju da rade profesionalci, naravno uz saglasnost Vlade na Plan. Da li treba utvrditi i odgovornost korisnika poštanskih usluga – pravnih lica i odgovornog lica ako i pored upozorenja nadležne inspekcije i Regulatorne agencije nastave da rade sa operatorom koji ne postupa u skladu sa dozvolom koju mu je izdala agencija ili mu je dozvola oduzeta ili uopšte nema dozvolu? Mislim da je to neophodno na ovim našim prostorima jer se na brz i efikasan način odmah rešava problem. Sa sudskim sporovima imali smo jako loše iskustvo, pa čak i da sudovi raspisuju tender za dostavu sudskih pismena. Ko treba da vrši inspeksijski nadzor i na koji način? Da li stručni nadzor nad primenom Zakona i propisa donetih na osnovu njega i posebnih uslova za obavljanje poštanskih usluga poštanskih operatora treba da radi agencija? Mislim da je stručni nadzor najmanje što treba omogućiti Regulatornoj agenciji novim Zakonom sa tendencijom preuzimanja kompletnog inspeksijskog nadzora od nadležnog ministarstva, kako je to definisano u EU.

Literatura

- (1) Akta Svetskog poštanskog saveza (Konvencija);
- (2) Zakon o poštanskim uslugama („Službeni glasnik RS”, br.18/05, 30/10 i 62/14)
- (3) Međunarodna poštanska korporacija (www.ipc.be)

- (4) Predlog Pošte Novi Zeland <http://www.med.govt.nz/sectors-industries/technology-communication/>
- (5) Pravilnik o metodologiji formiranja cena za univerzalnu poštansku uslugu http://www.rapus.rs/download/RAPUS-Pravilnik_o_metodologiji.pdf

Abstract: *The current Law on Postal Services, was adopted in 2005 and during that time was in a sense a revolutionary. He relied on the Directive of 1997, which enabled the liberalization of the postal market and stipulated the establishment of regulatory agencies (5 years later). In the meantime, we had two amendments to the current Act, which did not open the way to a free, open market of postal services. The new law is in line with the official policy of the Government, necessary in order to pave the way towards full liberalization of the postal market and to slowly but surely in this area, in full compliance with the legal framework of the European Union.*

Keywords: *universal postal service, designated postal operator, letter mail, quality of service, costs, postage*

MEETING THE NEW LAW

Dejan Đurović